

Działalność komisji kwalifikacyjnych w świetle nowelizacji Prawa energetycznego i rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy

Autor: Marek Krawczyński, naczelnik wydziału w Departamencie Przedsiębiorstw Energetycznych URE

(Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki – nr 1/2006)

Zagadnienie potwierdzania posiadania dodatkowych kwalifikacji wymaganych od osób zajmujących się dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych jest przedmiotem kolejnych zmian w ustawie – Prawo energetyczne [9]. Najbardziej bulwersująca do niedawna sprawa, jaką był brak ustawowego zapisu o terminie ważności Świadectw Kwalifikacyjnych (wydawanych od 21 czerwca 2003 r.), znalazła wreszcie pozytywne rozwiązanie w kolejnej nowelizacji ustawy tj. w ustawie z dnia 4 marca 2005 r. *o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska* [12] i noweli rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 lipca 2005 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci* (Dz. U. z 2005 r. Nr 141, poz. 1189). Jednak zmiana rozporządzenia wykonawczego uwzględniała tylko nowe zapisy ustawowe. Nie mniej do prawidłowej (nie budzącej jakichkolwiek wątpliwości i zastrzeżeń) działalności komisji kwalifikacyjnych pożądanymi byłyby prawne (ustawa, rozporządzenie) rozstrzygnięcia kilku problemów, zgłaszanych przez zainteresowane środowiska na licznych sympozjach i konferencjach. Należą do nich m.in.: ustalenie zakresu kwalifikacji jakimi powinni legitymować się członkowie komisji (świadectwa „D” i/lub „E”), wysokości opłat egzaminacyjnych oraz dopuszczenie do dokonywania na świadectwach kwalifikacyjnych zapisów uzupełniających (ograniczeń górnych wartości parametrów dla poszczególnych urządzeń, instalacji i sieci).

Nowe regulacje prawne a działalność komisji

Dodatkowe wymagania kwalifikacyjne osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych mają już wieloletnią historię. W latach poprzedzających wejście w życie ustawy – Prawo energetyczne (dalej zwana u – PE), regulowało je Zarządzenie Ministra Przemysłu z dnia 15 marca 1989 r. Określało ono **dodatkowe** (oprócz wymagań wynikających z taryfikatorów kwalifikacyjnych) **wymagania** stawiane przed osobami zatrudnionymi na stanowiskach: kierownictwa, dozoru i eksploatacji, według wykazu stanowisk pracy ustalanych przez pracodawców.

U – PE wprowadziła też obowiązek potwierdzania odpowiednich kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją określonych urządzeń, instalacji i sieci energetycznych. Zapis zamieszczony w **art. 54 ust. 1** u – PE stwierdza, że *osoby zajmujące się eksploatacją sieci oraz urządzeń i instalacji, określonych w przepisach przez Ministra właściwego do spraw gospodarki, obowiązane są posiadać kwalifikacje potwierdzone świadectwem wydanym przez komisje kwalifikacyjne*. Należy również zwrócić uwagę na **ustęp 2** tego artykułu, który wprowadza **zakaz zatrudniania przy samodzielnej eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych osób bez dodatkowo potwierdzonych kwalifikacji**.

Na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 54 ust. 6 u – PE [9, 10, 11, 12], Minister Gospodarki wydał rozporządzenie z dnia 16 marca 1998 r. *w sprawie wymagań kwalifikacyjnych dla osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (...) oraz za sprawdzenie tych kwalifikacji* [6] (dwukrotnie nowelizowane), a następnie Minister

Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wydał rozporządzenie z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci, które weszło w życie w dniu 21 czerwca 2003 r. [7].

To rozporządzenie wykazywało szereg braków i niedociągnięć m.in. nie zawierało przepisu ustalającego okres ważności świadectw kwalifikacyjnych. W rozporządzeniu brak było również zapisów odnośnie ponownego kierowania na egzamin osób w razie stwierdzenia, że prowadzona przez te osoby eksploatacja jest niezgodnie z przepisami.

Aktualnie przywrócona okresowość poddawania się egzaminom kwalifikacyjnym jest w pełni uzasadniona m.in. potrzebą nadążania za bardzo szybkim rozwojem techniki i technologii oraz związanymi z nimi zmianami przepisów, norm oraz warunków technicznych, które nie omijają również sektora energetyki. 5-letnia ważność świadectw jest szczególnie istotna wobec faktu braku w przepisach prawnych jakichkolwiek wymagań, stawianych przed osobami poddającymi się postępowaniom egzaminacyjnym, w zakresie przygotowania zawodowego, koniecznego stażu pracy itd.

Rezultaty nowelizacji prawnych

W ustawie z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska [12] wprowadzono rozszerzające zapisy dotychczas obowiązujących niektórych artykułów u – PE. Dotyczy to m.in. art. 54, gdzie po ust. 1 dodano ust. **1a** i **1b** w brzmieniu:

„**1a.** Sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych powtarza się co pięć lat.

1b. W razie stwierdzenia, że eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci jest prowadzona niezgodnie z obowiązującymi przepisami, na wniosek pracodawcy, inspektora pracy, Prezesa URE lub innego organu właściwego w sprawach regulacji gospodarki paliwami i energią, o których mowa w art. 21a, sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych należy powtórzyć przed upływem pięciu lat.”.

Aktualizacji uległ zapis **ustępu 3**, bowiem po ust. 3a dodano **ust. 3b** w brzmieniu:

„**3b.** Organ uprawniony do powoływania komisji kwalifikacyjnych może **odwołać komisję kwalifikacyjną**, na wniosek jednostki organizacyjnej, przy której ją powołano, w przypadku:

- 1) rezygnacji jednostki organizacyjnej, przy której powołano komisję kwalifikacyjną, z dalszego prowadzenia tej komisji;
- 2) odwołania części członków komisji kwalifikacyjnej, uniemożliwiającego dalsze wykonywanie zadań przez tę komisję.”.

W przepisach przejściowych omawianej ustawy zamieszczono **art. 16**, w brzmieniu:

„**Świadectwa kwalifikacyjne, o których mowa w art. 54 ustawy wymienionej w art. 1, wydane bezterminowo na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują moc przez okres 5 lat, od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.”.**

Uzupełnienie art. 54 u – PE (patrz ust. 1a), przywraca obowiązek okresowego, co pięć lat, sprawdzania posiadanych kwalifikacji przez osoby obsługujące urządzenia, instalacje i sieci

energetyczne, zniesiony z dniem 20 czerwca 2003 r., w związku z wydaniem nowego rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. [7].

Należy zwrócić uwagę, że poprzednio obowiązujące regulacje prawne stworzyły sytuację, kiedy w skali kraju w ciągu najbliższych lat (licząc od 21 czerwca 2003 r.) będą istniały dwie kategorie osób legitymujących się równoprawnymi dokumentami o określonym i nie określonym terminie ważności świadectw. Natomiast przywrócenie terminowej ważności świadectw kwalifikacyjnych, doprowadzi do równoprawnej sytuacji wszystkich dotychczasowych posiadaczy świadectw kwalifikacyjnych.

Uregulowano również sytuację osób prowadzących niezgodnie z obowiązującymi przepisami eksploatację urządzeń, instalacji i sieci (mimo posiadania świadectw kwalifikacyjnych). Osoby te powinny być ponownie kierowane na egzamin (patrz art. 54 ust. 1b). Rozszerzającej interpretacji wymaga jednak sprawa ważności (do kiedy?) ich uprawnień po ponownie złożonym, z wynikiem pozytywnym, egzaminie kwalifikacyjnym.

Wprowadzenie pozostałych przepisów zlikwiduje dotychczasowy brak możliwości odwołania całej komisji egzaminacyjnej, nawet na wniosek jednostki organizacyjnej, przy której uprzednio komisja została powołana, co w dotychczasowej praktyce stwarza określone trudności nie tylko wnioskodawcom o powołanie komisji ale również organom powołującym komisję.

Propozycje na przyszłość

Kolejne uwagi dotyczą propozycji wprowadzenia zmian w załącznikach do omawianego rozporządzenia, które nadadzą pracom komisji kwalifikacyjnych bardziej transparentny charakter.

W Załączniku nr 1 do rozporządzenia [7], w porównaniu z poprzednio obowiązującym [6], ujednolicono nazwy grup i wartości mocy niektórych urządzeń, zapewniono spójność nazewnictwa z innymi rozporządzeniami Ministra Gospodarki i Pracy. Stwierdzona czysto redakcyjna pomyłka w **Grupie 3** punkty **4** i **5** tego Załącznika, została skorygowana Obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lipca 2003 r., o sprostowaniu błędów (Dz. U. 2003 r. Nr 129, poz. 1184 [3]). Należy jednak stwierdzić, że przy sprostowaniu błędów **nie zadbano** o zachowanie spójności z poprzednio obowiązującymi zapisami (*Pkt 4* – sieci gazowe przesyłowe ...; *Pkt 5* – sieci gazowe rozdzielcze, a obecnie jest **Pkt 4** – sieci gazowe **rozdzielcze** ...; **Pkt 5** sieci gazowe **przesyłowe**), co w końcowym rezultacie spowodowało i powoduje określone trudności szczególnie komisjom (i organom kontrolnym). Szczególnie dotyczy to komisji, które miały w zakresie przyznanych im uprawnień, prowadzenie postępowań egzaminacyjnych w zakresie tylko jednego z rodzajów sieci gazowych (albo tylko przesyłowe albo tylko rozdzielcze). Wydaje się celowym przywrócenie pierwotnie obowiązującej wersji i kolejności pkt 4 i 5, przy uwzględnieniu właściwych (obowiązujących) parametrów ciśnienia.

Sprostowania wymaga szereg nieścisłości i błędów istniejących w rozporządzeniu [7, 8], a sygnalizowanych od dłuższego czasu przez zainteresowanych. I tak:

1) w § 4 pkt 1 powinien otrzymać brzmienie:

„1) urządzenia elektryczne o napięciu nie wyższym niż 1 kV i mocy znamionowej nie wyższej niż 50 kW, jeżeli w dokumentacji urządzenia określono zasady jego obsługi,”;

2) w § 12 w ust. 2 powinno skreślić się pkt 7;

2) w Załączniku nr 1 w Grupie 2 pkt 7 powinno nadać się brzmienie:

„7) sprężarki o mocy powyżej 50 kW”.

Nowe brzmienie pkt 1 w § 4 jest podyktowane istniejącą luką, w zakresie mocy zespołów prądowców, która istnieje w przypadku zespołów o mocach od 20 kW do 50 kW.

Skreślenie punktu 7 (w § 12 ust. 2), wynika z pisma Rzecznika Praw Obywatelskich do Departamentu Bezpieczeństwa Energetycznego MGIP, który zakwestionował zasadność umieszczenia przepisu w rozporządzeniu, gdyż jest to przepis, który powinien wynikać wprost z przepisów ustawowych [4], a ustawa zmieniająca z 4 marca 2005 r. takiego zapisu nie zawiera [12].

Z praktycznego punktu widzenia konieczne jest dokonanie korekt w omawianym rozporządzeniu Ministerstwa, związanych z budzącą wiele kontrowersji wśród zainteresowanych, sprawą opłat egzaminacyjnych oraz w załącznikach do rozporządzenia [7].

Jak wykazuje dotychczasowa praktyka, Komisje kwalifikacyjne w zależności od sposobu sformułowania Wniosku o sprawdzenie posiadanych kwalifikacji (patrz § 7 ust. 1 i 2 w [7]), pobierają różne opłaty, ale zawsze w wysokości **10%** minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników (zgodnie z § 14 ust. 2 rozporządzenia [7]). Aktualnie jest to kwota **84,90** PLN. W tym miejscu należy wspomnieć o licznych przypadkach, kiedy w tej wysokości pobierana jest opłata za egzamin, którego tematyka obejmuje tylko jedną grupę uprawnień (Grupa 1, Grupa 2 lub Grupa 3 – wg Załącznika nr 1 rozporządzenia [7]) i jedną kategorię świadectw („D” lub „E”). Nie odosobnione są jednak przypadki, kiedy Zainteresowanym oferuje się przeprowadzenie egzaminu (6 wniosków), za którego opłata wynosi **509,40** PLN – za wszystkie 3 grupy i dla obu kategorii świadectw („D” i „E”). Nasuwa się logiczny wniosek, że chcąc ujednoczyć wysokość opłat w skali kraju, doprecyzowania wymaga odpowiedni zapis rozporządzenia (§ 14), tak aby uniemożliwić dowolność w ustalaniu wysokości opłat egzaminacyjnych [3, 4].

W Załączniku nr 1 do [7], poszczególne rodzaje urządzeń, instalacji i sieci mają wprowadzone ograniczenia parametrów „od dołu”, co nie w pełni odpowiada wymogom praktyki, dla której **bardzo przydatne byłoby dopuszczenie** (a co jest praktykowane przez liczne komisje, a nie zawsze znajduje pozytywną opinię specjalistów-prawników) **wpisywania** na świadectwach górnych wartości odpowiednich parametrów. Uszczegółowienia wymaga też treść **Pkt 5 w Grupie 2** tego załącznika („... i **gazów technicznych;**”). Niezbędne minimum to chociaż podanie parametrów tych czynników, o ile tylko celowe jest utrzymanie tego przepisu.

W rozporządzeniu [8] zmieniono zapis objaśniający, zamieszczony na Wzorze Świadectwa kwalifikacyjnego (patrz Załącznik do rozporządzenia) o treści: „(wyszczególnić rodzaje urządzeń, instalacji i sieci **zgodnie z protokołem z egzaminu i wykazem według załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania kwalifikacji ..., instalacji i sieci**”. Taki zapis zabezpiecza czytelność świadectwa, a jego wystawców obliguje do przestrzegania treści

odnośnika, zamieszczonego na wzorze „Świadectwo Kwalifikacyjne Nr ... (patrz Załącznik do rozporządzenia) – „*/ **Wpisać właściwywariant**” [8]. Te informacje w pełni zapewniają czytelność świadectwa i eliminują konieczność dokonywania jakichkolwiek korekt (skreśleń, uzupełnień itp.).

Pożądaną innowacją byłoby wprowadzenie dalszych zmian we wzorze „Świadectwa Kwalifikacyjnego”, mających na celu zunifikowanie świadectw (wymiary, liczba stron, kolor, itp.), wydawanych przez różne komisje kwalifikacyjne. Doskonałą ilustracją tego postulatu można znaleźć w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie efektywności energetycznej (Dz. U. z 2003 r. Nr 79, poz. 714), gdzie we wzorach etykiet wprowadzono ww. parametry blankietów, włącznie z kolorystyką.

Komisja kwalifikacyjna, zespoły egzaminacyjne – zadania i uprawnienia

Wobec bardzo ogólnych zapisów rozporządzeń [7, 8], w celu zapewnienia prawidłowej działalności powoływanych przez siebie komisji kwalifikacyjnych, Prezes URE opublikował „Informację o powoływaniu przez Prezesa URE komisji kwalifikacyjnych ds. stwierdzania wymagań kwalifikacyjnych osób zajmujących się eksploatacją i dozorem urządzeń, instalacji i sieci energetycznych” [1], która stanowi swego rodzaju instrukcję – przewodnik, zarówno dla wnioskodawców o powołanie komisji jak i dla komisji już działających, a która podlega aktualnie korektom i w najbliższym czasie będzie opublikowana na stronie internetowej URE: www.ure.gov.pl.

Rozporządzenia nie określają liczebności składu osobowego komisji (patrz § 8 ust. 2 w [6]), wymieniając jedynie funkcje w komisji (jak dotychczas). Jest to subdelegacja dla organów powołujących, które same ustalą zarówno właściwą liczbę członków komisji jak i kryteria, jakie powinni oni spełniać (wykształcenie, staż pracy itd.) [1, 3].

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki powołując komisje kwalifikacyjne **na okres 5 lat**, ustalił minimalną liczbę członków komisji (8 osób) i kryteria, którym powinni odpowiadać kandydaci na członków komisji. Według [1], w skład komisji wchodzi:

- 1) przewodniczący i zastępca przewodniczącego, posiadający wykształcenie wyższe, odpowiadające specjalności osób egzaminowanych, i co najmniej dziesięcioletni staż pracy przy eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych;
- 2) co najmniej pięciu członków posiadających wykształcenie wyższe, odpowiadające specjalności osób egzaminowanych i co najmniej dziesięcioletni staż pracy przy eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych;
- 3) co najwyżej trzech członków (nie obligatoryjnie); o specjalności Inżyniera Bezpieczeństwa (wykształcenie wyższe) i/lub o specjalności BHP i/lub Ppoż z wykształceniem technicznym średnim, odpowiadającym specjalności osób egzaminowanych i co najmniej dziesięcioletnim stażem pracy przy eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych;
- 4) sekretarz komisji, który w przypadku spełniania wymagań, o których mowa w pkt 1, 2 lub 3 może równocześnie pełnić funkcję członka.

Należy wyjaśnić, że zamieszczonego w pkt 2 zapisu nie należy traktować jako zwalniającego pozostałych (powyżej pięciu) kandydatów na członków komisji, z posiadania wykształcenia wyższego, odpowiadającego specjalności osób egzaminowanych. Zapis ten ma na celu określenie **minimalnej** liczby członków komisji na poziomie **8 osób** ($8 = 2 + 5 + 0 + 1$).

Komisja kwalifikacyjna przeprowadza egzaminy na stwierdzenie kwalifikacji w zespołach, złożonych **co najmniej z trzech osób**. Przewodniczącym zespołu egzaminacyjnego może być przewodniczący komisji kwalifikacyjnej, jego zastępca lub inny członek komisji, wyznaczony przez przewodniczącego komisji i spełniający wymagania analogiczne do wymagań stawianych przed przewodniczącym lub jego zastępcą.

W przypadku gdy osoby, wymienione w pkt 3, nie będą legitymowały się posiadaniem Świadectw kwalifikacyjnych (co może świadczyć również o tym, że Wnioskodawca o powołanie tych osób do składu komisji kierował się względami poza merytorycznymi), mogą One stanowić czwartą (lub dalszą) osobę w zespole egzaminacyjnym (bez głosu rozstrzygającego – patrz § 8 ust. 6 w [7]). Ich obecność i uczestnictwo w trakcie postępowań egzaminacyjnych ma na celu zapewnienie należytej rangi zagadnieniom szeroko rozumianych zasad i wymagań bezpieczeństwa pracy, ochrony życia, zdrowia, środowiska i mienia.

Zakresy uprawnień dla całej komisji kwalifikacyjnej, do stwierdzania kwalifikacji wymaganych na stanowiskach pracy związanych z dozorem oraz eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych (a wymienionych w odpowiednich grupach i punktach Załącznika nr1 do rozporządzenia [7]), przyznane jej w akcie powołania są ustalane na podstawie indywidualnych uprawnień kwalifikacyjnych członków komisji, tak aby zapewnić komisji możliwość utworzenia (**minimum 3 osobowych**) zespołów egzaminacyjnych, których członkowie reprezentują specjalności odpowiadające specjalnościom osób egzaminowanych (patrz §8 ust.3 w [6]).

Kategoria „dozór” i/lub kategoria „eksploatacja”

Od czasu wejścia w życie „*Informacji o powoływaniu przez Prezesa URE komisji kwalifikacyjnych ...*” [1], zapisy dotyczące kategorii świadectw wymaganych od kandydatów na członków komisji są przedmiotem wymiany korespondencji nie tylko między URE a Zarządami Głównymi stowarzyszeń naukowo-technicznych, ale są również tematem dyskusji i polemik wśród członków komisji kwalifikacyjnych. Ich tematyka toczy się wokół konstatacji „*o wyższości świadectw kategorii D nad E*” oraz fragmentu sformułowania zapisu art. 54 ust. 2 u – PE „*2. Zabrania się zatrudniania przy **samodzielnej eksploatacji** sieci oraz urządzeń i instalacji określonych w przepisach ..., osób bez kwalifikacji, o których mowa w ust 1.*”.

Zarówno u – PE jak i rozporządzenia wykonawcze nie podają definicji ani określenia, co należy rozumieć przez **samodzielną eksploatację** na stanowiskach dozoru i eksploatacji. Wydaje się jednak, że obowiązujące akty prawne w tym zakresie są czytelne, jasne i nie powinny budzić wątpliwości. Przytoczona niżej interpretacja wynika z zapisów § 5 ust. 1 rozporządzenia [7]. Kwalifikacje eksploatacji muszą posiadać osoby WYKONUJĄCE PRACĘ w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu i kontrolno-pomiarowym. Należy przez to rozumieć, że są to osoby bezpośrednio wykonujące czynności eksploatacyjne niezależnie od rodzaju i poziomu wykształcenia. Kwalifikacje te musi posiadać osoba zarówno z tytułem np. dr, mgr inż., jak i z wykształceniem średnim zawodowym, czy też w skrajnych przypadkach nawet podstawowym jak np. operator kotła, pracownik odżuzłania itp. Mówiąc ogólnie, tymi kwalifikacjami muszą się wykazywać wszystkie osoby zatrudnione na

stanowiskach, na których wykonywana jest praca nazywana „fizyczną”. Jednocześnie osoby te zobligowane są do zachowania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach i instalacjach energetycznych [5]. W § 15 tego dokumentu wyspecyfikowane są szczególne rodzaje prac przy urządzeniach i instalacjach energetycznych wykonywanych w warunkach szczególnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego. Łatwo zauważyć, że prawie wszystkie te prace uznano za prace szczególnie niebezpieczne, w związku z tym należy je wykonywać tylko zgodnie z zasadami organizacji bezpiecznej pracy określonymi w ww. rozporządzeniu. Zgodnie z zapisami tego aktu (patrz Rozdział 3 § 15 w [5]), prace na czynnych urządzeniach i instalacjach energetycznych mogą być wykonywane na polecenie pisemne, ustne lub bez polecenia. Prace wykonywane w warunkach szczególnego zagrożenia muszą być wykonywane na podstawie poleceń pisemnych, a w warunkach mniejszego zagrożenia na podstawie poleceń ustnych. Polecenia wykonywania pracy wystawiane są dla kierującego zespołem, którego podstawowym obowiązkiem jest zapewnienie **wykonania pracy** w sposób bezpieczny i technicznie poprawny. Przez termin **wykonanie pracy** należy rozumieć prace: konserwacyjne, montażowe, remontowe, naprawy, przeglądy i oględziny oraz kontrolno-pomiarowe. Zgodnie z zapisami § 2 p. 19 rozporządzenia [5], kierujący zespołem to wyznaczony imiennie przez poleceniodawcę pracownik, który posiada ważne świadectwo kwalifikacyjne kategorii „E”, kierujący zespołem pracowników (brygadą). Wynika z tego jednoznacznie, że pracownik posiadający kwalifikacje dozoru „D” nie może wykonywać lub kierować zespołem pracowników, wykonujących prace eksploatacyjne. Analiza obowiązujących, przytoczonych wyżej przepisów pozwala na postawienie następujących wniosków:

- pracownikiem wykonującym prace określone w ww. przepisach może być osoba posiadająca kwalifikacje kategorii „E”. Prace eksploatacyjne bez poleceń mogą wykonywać również osoby uprawnione i upoważnione, ale tylko te, które zostały określone w instrukcjach. Są to najczęściej prace proste, powtarzalne, nie stwarzające szczególnych zagrożeń dla życia i zdrowia i nie wymagające konieczności bezwzględnego stosowania zasad organizacji bezpiecznej pracy. Takie właśnie kwalifikacje powinny posiadać osoby legitymujące się świadectwami kategorii „E”;

- nie należy zatem twierdzić, że osoba posiadająca świadectwo kwalifikacyjne „D” może wykonywać wszystkie prace, które wykonują osoby z kwalifikacjami „E”;

- świadectwa kwalifikacyjne kategorii „D” i „E” są to dwa, różniące się od siebie uprawnienia, upoważniające do różnych, odmiennych czynności.

I tak:

- DOZÓR, do kierowania czynnościami osób posiadających kwalifikacje określone świadectwami kategorii „E” oraz nadzoru nad właściwą eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (patrz § 5 pkt 2 w [7]),

- EKSPLOATACJA, do wykonywania prac w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu i kontrolno-pomiarowym (patrz § 5 pkt 3 w [7]).

Mimo że według § 6 rozporządzenia [7], wymagana wiedza osób ubiegających się o uzyskanie świadectw kwalifikacyjnych w kategorii „E” i „D”, w zakresie zasad i warunków wykonywania prac kontrolno-pomiarowych jest taka sama, to nie należy tego utożsamiać z uprawnieniami do ich praktycznego wykonywania.

Analiza zapisów pozostałych punktów § 6 ww. rozporządzenia wskazuje również na znacznie szersze wymagania z zakresu wiedzy stawiane przed osobami ubiegającymi się o świadectwa kwalifikacyjne kategorii „D”, a w szczególności dotyczy to znajomości przepisów, norm, instrukcji itd., dla szerokiego spektrum prac i stanowisk, występujących w sektorze energetyki.

Wydaje się, że przytoczone wyżej względy w pełni uzasadniają zawarty w „*Informacji o powoływaniu ...*” [1] wymóg posiadania przez funkcyjnych członków komisji kwalifikacyjnej (przewodniczący i jego zastępcę oraz przewodniczący zespołów egzaminacyjnych) obu kategorii świadectw kwalifikacyjnych („D” i „E”).

O roli i zadaniach sekretarza komisji

W rozdziale 4 pkt 8 (patrz [1]) podano, że regulamin pracy komisji powinien stanowić załącznik do wniosku o jej powołanie. Dotychczasowa praktyka wskazuje, że przedkładane do URE wspomniane regulaminy opracowane są bardzo ogólnikowo i w większości przypadków stanowią „zbeletryzowaną” wersję rozporządzenia. Na ich podstawie trudno się zorientować o zakresach obowiązków poszczególnych osób pełniących odpowiednie funkcje w komisji. Było to m.in. przyczyną „zaostrzonych” kryteriów kwalifikacyjnych w stosunku do przewodniczącego, zastępcy i przewodniczących zespołów egzaminacyjnych oraz imienne ich wytypowanie, już na etapie składania wniosku o powołanie komisji (patrz Załącznik Nr 9.1. oraz Rozdział 4 pkt 7 w [1]).

Należy przypuszczać, że większość czynności administracyjnych (wnioski, protokoły, świadectwa itp.) w pracach komisji siłą rzeczy jest udziałem jej sekretarza. W przypadku kiedy pełni on również funkcję członka komisji można mniemać, że jest to osoba w pełni zaznajomiona z regulaminowymi zasadami jej pracy i możliwość popełnienia nieprawidłowości jest zredukowana do minimum. Wydaje się, że takie połączenie funkcji jest rozwiązaniem optymalnym.

Sekretarzom komisji zwraca się uwagę, że posiadacze wydanych **od 21 czerwca 2003 r. do 3 maja 2005 r.** świadectw kwalifikacyjnych, bez ustalonego terminu ich ważności, niekoniecznie muszą znać art. 16 ustawy zmieniającej [12], a ustęp **1a** dodany do art. **54** u – PE („*1a. Sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych powtarza się co pięć lat.*”) może okazać się mało czytelny. Dlatego pożądaną rzeczą byłoby skierowanie do zainteresowanych, z odpowiednim wyprzedzeniem – przed upływem pięciu lat od daty 3 maja 2005 r. – informacji o utracie ważności tego typu świadectw. Stanowiłoby to dowód zachowania należytej staranności w pracach komisji kwalifikacyjnej.

Zakończenie

Należy wyrazić nadzieję, że przywrócona od 3 maja 2005 r. zasada okresowego sprawdzania kwalifikacji osób zatrudnionych przy eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych, umożliwi uniknięcie wielu zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa energetycznego, bhp, itp. Dokonana w dniu 20 lipca br. nowelizacja rozporządzenia [6], dotyczącego zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją i dozorem urządzeń, instalacji i sieci energetycznych, nie spełniła jednak oczekiwań zarówno członków komisji jak i osób egzaminowanych. Natomiast kolejna nowelizacja właściwego rozporządzenia, uwzględniająca m.in. postulaty zawarte powyżej, może uczynić pracę komisji kwalifikacyjnych bardziej przejrzystą.

Literatura:

1. Juchniewicz L.: „Informacja o powoływaniu przez Prezesa URE komisji kwalifikacyjnych ds. stwierdzania wymagań kwalifikacyjnych osób zajmujących się dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych”. Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki Nr 5 (31) z dnia 1 września 2003 r. (w trakcie nowelizacji).
2. Krawczyński M.: „Zadania Inspekcji Pracy w kontroli kwalifikacji osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych w aspekcie prawa i unijnego”. Konferencja PIP, Wrocław 6-7 września 2004 r.
3. Krawczyński M.: „Aktualne problemy funkcjonowania komisji kwalifikacyjnych w SEP”. VII Seminarium Konsultacyjno-Szkoleniowe pt. „Aktualne problemy funkcjonowania komisji kwalifikacyjnych w SEP”. Warszawa, 17 marca 2005 r.
4. Krawczyński M.: „O niektórych problemach funkcjonowania komisji kwalifikacyjnych”. Seminarium szkoleniowe SIMP – ODK. Warszawa, wrzesień 2005 r.
5. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 września 1999 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach i instalacjach energetycznych (Dz. U. z 1999 r. Nr 80, poz. 912).
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 marca 1998 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych dla osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, sieci i instalacji oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji, jednostek organizacyjnych, przy których powołuje się komisje kwalifikacyjne, oraz wysokość opłat pobieranych za sprawdzanie kwalifikacji (Dz. U. z 1998 r. Nr 59, poz. 377 i z 2000 r. Nr 15, poz. 187).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz. U. z 2003 r. Nr 89, poz. 828 i Nr 129, poz. 1184).
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz. U. Nr 141, poz. 1189).
9. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 24 lipca 2002 r. o zmianie ustawy – *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2002 r. Nr 135, poz. 1144).
11. Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – *Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 875).
12. Ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy – *Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2005 r. Nr 62, poz. 552).